

kettős szimbólum – a forradalom költészete és a költészet forradalma. Éppen ezért most, amikor a demokrácia harmadik évtizedét tapossuk, s hatvan év telt el halála óta, hatvan év 1956 forradalmának vérbe fojtása óta, világosan kell látnunk, hogy a megtalált szabadság nem a felejtés, s nem is csupán az emlékezés ideje. A megemlékezés egyszeri gesztusaival még nem tettünk eleget feladatunknak. – Hosszú lesz az út addig, amíg a diktatúra szellemei végképp eltűnnek az életünkől. Ám a szabadság költészete szellemiségének közkinccsé tételével nem várhatunk.

A közkinccsé tétel persze frázis csupán. Nem a föld mélyéből előásott, leporolt leletről van szó, melyet múzeumban jártunkban-keltünkben csodálhatunk.

A közkinccs annak felismerése, hogy nemcsak az eredeti tehetség csodálatából fakadó öröm, de értékéhez fűződő érdekeink is közösek. Mert szükségünk van rá. Mert fényének gazdagságával bevilágít homállyal teli szobánkba, bevilágít társtalanságunkba, s abból kiemelve újra egyé tesz minket, együttgondolkodókká.

Bizony csodálatos, hogy a hatvan éve halott költő egykori cellájának sötétsége miként szublimálódik verse által ránk vetülő világosságá. Ezt kell megértenünk és megélnünk. – Ahogy a Gérecz-verssor mondja: „Az győzhet csak az utolsó hajrán, aki a soránál nagyobb”. Ő már győzött, most rajtunk a sor, hogy felnőjünk hozzá.

GÉRE CZ ATTILA

Örök arcunk

Ha zárkám festeni kéne, a kép zord lenne. A táj faláról, mint sötét keretben kép, úgy lóg, de néha szép zöld lángjaival fűrtös főt hajt föléd. Az ajtó komor szimbólum. Úgy képzeld, mint végtelennek véges küszöbét... S a közepén, keresztbetett lábakkal Kamil ül, mint szokott, szemben a nappal.

Remekmű, de mit csak úgy hevenyészett az Isten lágy agyagból – gondolom –, s most a fájdalommal lesz az enyészet drágább a végtelennel oly rokon arcon, mint évszázados repedések ifjú mosolyú Buddha szobrokon. Ül, mint kit a Sátán el sohasem nyer. Ha élni kell, ily halálos az ember.

Ha élni kell, s az ember még halálos angyalarcával egyszer visszaint. Művészetünk, az egyetemi város – amit fölépítünk –, a gyáraink s vén földünk vert, ráncos arca, hová rozs-szajak hegén gyümölcsös árnya int, – lesz örök arcunk, s pár sosemhalott dal. Más mi lehet itt még a magyarokkal?

Oly meztelenek és szánszalmat keltők. Takarnók őket, meg ne fagyjanak. Zúzos lelkem óvná, mint téli szellők belehelik a gyöngye gallyakat. Ha tél jönne és fergesét leszelnők, talán, ha fáj is, nem maradna mag. Szikrázson hát lelkünkkel zúzmarásan, csak századok szívébe fagyva lássam!

Sötétedik. Az alkony már szemünkre gyújtogatja vöröslő mécsseit. A felhő, mintha hegykeresztben függne (ember nincs is, csak szenvedése itt), sebet tajtékos oldalába ütve az esti fény megváltó kése nyit. Majd szétcsorog a vér, vádnál sötétebben, s én megmosom arcom s kezeim a sebben.

Kihül a Szépség, homlokára alszik s majd bűnjelül hordja, ki nincs miért lemeztelenítse az ember-arcig. A vers körülvesz, mint ezüstös vért. Csak néha hagyjuk el, kemény a harc itt, és elveszik, ki harcán győzni vélt. Mint árad a vér, a kín, mint a tenger, s föllebeg hátán a könnyebb: az ember.

(Márianosztra, 1955)